



# **Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen**

**EU:n elpymis- ja palautumisväline (RRF)**

**Suomen kestävän kasvun ohjelma, painopiste 6**

**Puheenvuoro kuulemistilaisuudessa 3.11.2020 (STM)**

**Tarja Kauppila, johtaja, ISO**

Mikä ihmeen RRF?

# PANDEMIAN PULMIA RATKOMASSA

# Suomen kestävän kasvun ohjelma

- Tähtäimessä talouden kasvupotentiaaliin, vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä alueelliseen ja sosiaaliseen eheyteen **vaikuttava kokonaisuus** toimijoiden yhteistyönä – vastaus koronaepidemian vaikutuksiin
- Toteutetaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (Recovery and Resilience Facility, RRF) rahoituksella vuosina 2020–2023
- Rahoituksen arvioitu enimmäissaannos (kahdessa osassa) Suomelle yhteensä 2,33 miljardia euroa (+ muiden EU-ohjelmien kautta kanavoituva 0,7 miljardin euron EU-elpymisvälineen lisärahoitus), perustuu osin ennusteeseen ja siksi siihen liittyy epävarmuutta
- Suomen hallituksen linjaamista **n o p e a vaikutteisista** painopisteistä yksi (6./6) on **Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen**, jolle alustavasti arvioitu kohdennettavan 0,3–0,4 miljardia euroa
- Maakuntakierroksella nousivat tulivat esille em. painopisteen lisäksi muiden muassa koulutustason nostaminen koko maassa (aikaa vievä keino) ja osaavan työvoiman saatavuuden parantaminen (sote:ssa löydettävissä rahoituskohteita)
- Painopisteet menevät osin päällekkäin ja yksi toimi voi tukea useita painopisteitä
- Avustusten maksatukset **perustuvat välitavoitteiden saavuttamiselle**

(VM, tiedote 30.10.2020; <https://vm.fi/miten-suomen-kestatavn-kasvun-ohjelman-rahoitus-jakautuu>; <https://vm.fi/tietoa-eu-n-elpymisvalineen-rahoituksesta-ja-ohjelmista>)

# STM:n esitysluonnos rakentumassa

- Paljon jo vastauksia Euroopan komission maakohtaisiin suosituksiin *kaikista* tarvittavista toimenpiteistä, entä nopeavaikutteisuus ja vaikuttavuus?
- Epidemia on ilmiönä vielä 'nuori', mitä siitä tai siihen liittyvistä asioista tutkimuksellisesti vasta tiedetään?
- Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön hyvinvointi, jaksaminen, osaaminen ja riittävyys – alan veto- ja pitovoima – entä **alan 'kestävyys- ja uudistamisvoima'**?
- Toimenpiteiksi tarjotaan hyvinvointialueen laajuisia käyttöönottohankkeita, entä **yhteistyöalueen laajuiset toimenpiteet ja yhteistyöalueiden SOTE TKI-organisointuminen?**
- Miltä osin mitäkin toimenpiteitä kannattaa harkitusti kohdentaa tai pilotoida paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti?
- Tavoitteiden toteuttamiseksi tarvitaan (normi-, resurssi- ja informaatio-ohjauksen lisäksi) **rakenteellista ohjausta** ja **tutkimuksellista kehittämishajautusta** (ks. Esim. STM: Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttava ja tehokas ohjaus; <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3696-6>).

HUOM! Vaikuttavuuden arviointi- ja tutkimustukea on yliopistoilta hankittavissa, esim. <https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/>; [www.uef.fi/fi/tutkimusyhteiso/vaikuttavuus-terveys-ja-sosiaalipalveluissa](http://www.uef.fi/fi/tutkimusyhteiso/vaikuttavuus-terveys-ja-sosiaalipalveluissa)

Tavoitteet korkealla

# **PALVELUJEN SAATAVUUS JA KUSTANNUSVAIKUTTAVUUS**

# Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tavoitteet

- Parantaa sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaista saatavuutta (*ja saavutettavuutta? T.K.*) purkamalla korona-epidemiasta johtuvaa palvelu- ja hoitovelkaa sekä helpottamalla hoitoon ja palveluihin pääsyä
- Vahvistaa sosiaali- ja terveyspalvelujen laatua, vaikuttavuutta ja tietopohjaa
- Hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarpeen kasvua kehittämällä monialaisia matalan kynnyksen (*eli joustavasti saatavia/yhdisteltäviä? T.K.*) palveluja, ennaltaehkäisyä ja varhaista tunnistamista
- Edistää uusien toimintamallien, innovaatioiden ja teknologioiden käyttöönottoa sosiaali- ja terveysalalla

# Palvelujen yhdenvertainen saatavuus perusterveydenhuollossa

1. (2)

- Hoitoon/palveluihin pääsyn nopeuttaminen moniammatillisten tiimien avulla – tarvitaan lisää
  - **sosiaalihuollon** (terveysasemien henkilöstöstä alle 1 % on sosiaalityöntekijöitä ja –ohjaajia),
  - **psykologian** (vielä edellä mainittujakin vähemmän)
  - ja **fysiatrian** (fysioterapeutteja 3 % terveysasemien henkilöstöstä, vaikka tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat asiakkaiden yleisin käyntisyynä) **osaamista** sekä
  - **tutkimuksellista kehittämistä** (‘yliopistollinen sosiaali- ja terveyskeskus’ -tyyppiset pilotit?)

(THL: Terveyskeskusten avosairaanhoidon järjestelyt 2019 - ulkoistukset, henkilöstö, työpanokset ja tehtäväsiirrot; <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-442-4>)

# Palvelujen yhdenvertainen saatavuus perusterveydenhuollossa

## 2. (2)

- Perusterveydenhuollossa sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien työskentely terveysasemalla lisää selvästi terveysasemien tyytyväisyyttä yhteistyöhön
- Eniten terveysaseman asiakkaat tarvitsevat sosiaalihuollon osaamista erityisesti
  - taloudellisissa vaikeuksissa
  - päihdeongelmissa
  - ikäihmisten erilaisissa tuen tarpeissaNäihin on vastattava nykyistä nopeammin ja kattavammin – ilman 'luukutusta'!
- Eniten kehitettävää sosiaalipalvelujen yhteistyössä on 'suurilla järjestäjillä' (yli 50 000 asukasta järjestämisvastuu) – kehittämistoimia on järjestäjäkoon mukaan 'segmentoitava'
- Varmistettava 'tulevaisuuden sote-keskusten' palvelujen systemaattiset, kehittämisvaikuttavat yhteydet sekä kustannusvaikuttavat toimintatavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoiden kanssa

(THL: Terveyskeskusten avosairaanhoidon järjestelyt 2019 – yhteistyö sosiaalipalvelujen ja erikoissairaanhoidon kanssa; <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-462-2>)



Digitalisaatio enemmän kuin kohtaamisia etäyhteydellä

# SÄHKÖISET PALVELUT – N Y T !

Palvelujen saatavuus, joustava saavutettavuus, varhainen selviytymisen tuki:

# Sähköisiin sote-palveluihin on panostettava

- Erityisesti sosiaalihuollon sähköisten palvelujen tarjontaa olisi selkeästi monipuolistettava ja lisättävä, saavutettavuutta turvattava, osaamista vahvistettava sekä selkokielistä ja monikanavaista viestintää sähköisistä palveluista lisättävä
- Sote-palvelujen digitalisaatiossa yhteistoiminnallista kehittämistä tulisi koordinoita, linjata ja tukea. Sähköisten palvelujen käytettävyyttä olisi parannettava ja tuettava niiden käyttöönottoa riittäväällä henkilöstöllä ja henkilöstön valmentamisella
- Digitukiosaamista on vahvistettava: tukihenkilöitä sähköisten sote-palvelujen käytön tueksi valmennettava, palkattava ja tukea tarjottava livenä myös harvaan asutuilla alueilla (liikkuvat digitukipalvelut tarvitsevat myös 'kalustoinvestointeja')

(Esim. STM: Sosiaalihuollon sähköisten palvelujen tilanne ja kehittämistarpeet; <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160653> )

Laatu, vaikuttavuus, tietopohja ja teknologia:

# Kirjaamiseen on panostettava – tietojohdamisen 'anturit ja ajokit' kuntoon

- Sosiaalihuollossa Kansa-koulu -hankkeet (v. 2015–2019, sosiaalialan osaamiskeskukset) tavoittivat vasta neljänneksen sosiaalihuollon henkilöstöstä. Kansa-koulu III -hanke kehittää kirjaamisosaamista digialustalla, mutta volyyymi ja toteutustapa eivät vielä riitä vastaamaan palveluorganisaatioiden laajoihin tarpeisiin ja suureen kysyntään. Kirjaamisvalmennusta on lisättävä ja huolehdittava vastuullisesti kirjaamisen systemaattisesta kehittämisestä
- Tietojärjestelmiä yksinkertaistettava modulaarisesti ja joustavasti 'päivitettäväksi' sekä konkreettisesti yhtenäistä ja sujuvaa kertakirjaamista sosiaali- ja terveystaloudissa tukeviksi
- Älypuhelimia on käytettävä älykkäästi tietopohjan rakentamisessa ja 'nopeiden tilannekuvien' tutkimusavusteisessa luomisessa sekä kehitettävä tietoteknisten laitteiden/sovellusten sujuvaa yhteiskäyttöä

Uusi normaali sote-henkilöstön tukemisessa

**OLET TUKEMME ANSAINNUT!**

# Henkilöstöpanostus yleisavaimena

- Työhyvinvointi kestäväksi 'työtavaksi'
- Osaamisen kehittäminen kohdennetuksi mutta laajempia joukkoja kerralla ja yhtenäisesti kohtaavaksi, yhteinen työnäky
- Kannusteet kaikille käyttöön
- Ketterät kokeilut sallituiksi ja tutkimuksilla/selvityksillä (ml. Opinnäytteet) valaistuiksi
- Johtajiakin saa tukea

# Kiitos mielenkiinnostasi



**Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus**

[www.isonet.fi](http://www.isonet.fi)

<https://www.facebook.com/itasuomensosiaalialanosaamiskeskus>